

Toelichting

Van fusiecompensatie naar samenvoegingscompensatie

Als gevolg van het wetsvoorstel [Vereenvoudiging bekostiging po](#) wijzigt vanaf 1 januari 2023 de bekostiging van het primair onderwijs flink. Zo gaat de teldatum van 1 oktober naar 1 februari. Bovendien zal de personele bekostiging niet meer op basis van schooljaar maar op kalenderjaarbasis worden verstrekt. De vereenvoudiging heeft ook betrekking op de fusiecompensatie. Deze vorm van bijzondere bekostiging zorgt ervoor dat na de fusie van twee of meer¹ scholen een terugval in bekostiging tijdelijk wordt opgevangen.

De invoering van het wetsvoorstel per 1 januari 2023 heeft invloed op:

- Fusiecompensatie voor fusies tot en met 1 augustus 2022;
- Fusiecompensatie voor fusie vanaf 1 augustus 2023.

Deze toelichting bestaat uit twee delen:

1. Huidige systematiek: fusiecompensatie
2. Systematiek vanaf 2023: samenvoegingscompensatie

1. Huidige systematiek: fusiecompensatie

Vaststelling compensatie voor fusies tot en met 1 augustus 2022

Het ministerie van OCW compenseert scholen bij een fusie met bijzondere bekostiging. Het bestuur van de fusieschool ontvangt in principe gedurende 6 schooljaren een fusiecompensatie van 100%. Dit heeft betrekking op drie elementen van de personele bekostiging:

- Kleine-scholentoeslag;
- Directietoeslag;
- Middelen voor onderwijsachterstanden.

Als de fusieschool voor deze elementen minder bekostiging krijgt dan zou zijn ontvangen door de twee scholen zonder fusie, dan wordt dit gecompenseerd. Om fusiecompensatie te ontvangen, is als voorwaarde gesteld dat een substantieel deel van de leerlingen overgaat naar de fusieschool. In de regelgeving is vastgelegd in welke gevallen en bij welke percentages leerlingen die overgaan naar de fusieschool, aanspraak kan worden gemaakt op bijzondere bekostiging. Dit betreft de fusie-instroom. Gaan er amper leerlingen mee, dan wordt geacht dat het geen fusie betreft in de zin van de wet en zal er ook geen compensatie plaatsvinden.

- **Substantiële fusie-instroom:**
Bij een fusie-instroom van 50% of meer ontvangt het schoolbestuur gedurende 6 jaar een bijzondere bekostiging die de teruggang in personele bekostiging voor 100% compenseert. Leerlingen die uitstromen naar het voortgezet onderwijs of speciaal (basis)onderwijs worden

¹ In de voorbeelden gaan we omwille van de duidelijkheid uit van twee fusiescholen.

niet meegerekend.

Het schoolbestuur ontvangt bij een substantiële fusie-instroom ook de wettelijke extra bijzondere bekostiging bij samenvoeging, na de fusie. Deze extra bijzondere bekostiging bestaat uit:

- De som van de bekostiging op grond van het aantal leerlingen op de teldatum voorafgaand aan het bekostigingsjaar (het eerste schooljaar na de fusie), en
- De laatste 5 maanden materiële instandhouding (MI) van de opgeheven school vanaf fusiedatum tot en met 31 december.

- **Beperkte fusie-instroom:**

Het schoolbestuur ontvangt bij een fusie van scholen waarbij minder dan 50%, maar ten minste 25% van de leerlingen van groep 1 t/m 7 van de opgeheven school instroomt, in de overblijvende school bijzondere bekostiging voor een periode van 5 jaar:

- in het eerste jaar na de fusie 100% compensatie van de teruggang in personele bekostiging,
- in de jaren daarna is de compensatie achtereenvolgens 80, 60, 40 en 20%.

- **Kleine of zeer kleine basisschool:**

Bij fusie waarbij één of meer kleine of zeer kleine basisscholen zonder een volledige leerlingenpopulatie in het jaar voorafgaand aan de fusie zijn betrokken, wordt de compensatie gebaseerd op een eerder schooljaar waarin nog wel sprake was van een volledige leerlingenpopulatie. Een kleine of zeer kleine basisschool met een complete leerlingenpopulatie is in dit geval een school met minder dan 145 leerlingen waar ten minste 6 van de 8 leeftijdscohorten 4 tot en met 11 jaar aanwezig zijn.

- **Opheffingsfaciliteit:**

Onder bepaalde voorwaarden ontvangt het bestuur bij vrijwillige opheffing van basisscholen bijzondere bekostiging in het jaar na opheffing: de leerlingafhankelijke personele bekostiging die de school zou hebben ontvangen in het jaar na opheffing als deze niet was opgeheven en de resterende 5 maanden van het kalenderjaar MI van de opgeheven school tot en met 31 december. Dit geldt ook bij een fusie waarbij minder dan 50% van de leerlingen uit groep 1 tot en met 7 van de opgeheven basisschool zijn ingeschreven op de fusieschool. De belangrijkste voorwaarden:

- Opgeheven school is geen eenpitter;
- Opgeheven school zit niet onder opheffingsnorm.

- **Samengaan van scholen voor speciaal basisonderwijs en basisonderwijs:**

Een school voor speciaal basisonderwijs (sba) wordt opgeheven en de leerlingen gaan naar een school voor regulier basisonderwijs (ba).

Afkopen fusiecompensatie door OC&W

De fusiecompensatie stopt met ingang van de vereenvoudiging van de bekostiging van het primair onderwijs per 1 januari 2023. Er zal dan nog slechts een samenvoegingscompensatie bestaan voor fusies vanaf 1 januari 2023. OCW wil een harde knip aanbrengen voor scholen die al zijn gefuseerd vóór 2023 en waarvan de fusiecompensatie zou doorlopen na 1 augustus 2023. Dit houdt verband met de uitvoerbaarheid door DUO. In verband met de harde knip zal een deel van de scholen die sinds 1 augustus 2019 zijn gefuseerd of nog gaan fuseren in 2021 of 2022, de resterende fusiecompensatie vanaf 2023 in één keer uitgekeerd krijgen.

Wat betreft het fuseren van scholen kennen we drie vormen met verschillende compensatie:

1. Substantiële fusie-instroom
2. Beperkte fusie-instroom
3. Samengaan sbao- met bao-scholen

Voor de fusies met beperkte fusie-instroom en het samengaan van sbao- met bao-scholen geldt dat de scholen die vanaf 2024 nog recht zouden hebben op een deel van de fusiecompensatie, dit resterende deel in één keer uitgekeerd krijgen in 2023 (bovenop de fusiecompensatie die sowieso al voor 2023 zou worden uitgekeerd).

Voor de substantiële fusies vanaf 2019 is het nog onduidelijk of DUO dit ook in 2023 zal uitkeren of dat deze compensatie zal doorlopen tot en met uiterlijk 2027.

Voor de schoolbesturen heeft het eenmalig uitkeren van het restant van de fusiecompensatie in 2023 geen gevolgen voor het totaalbedrag, behalve dat de indexatie van de jaren na 2023 niet wordt toegepast.

2. Systematiek vanaf 2023: samenvoegingscompensatie

Vaststelling compensatie voor fusies vanaf 1 augustus 2023

Ook de fusiecompensatie zal na vereenvoudiging van de bekostiging worden vereenvoudigd. Er zal worden gesproken over aanvullende bekostiging in de vorm van de samenvoegingscompensatie. Daarbij geldt een aantal voorwaarden:

- Doorstroom van minimaal 25%:
 - o *Bao: doorstroompercentage is aantal leerlingen dat fusie volgt ten opzichte van aantal leerlingen dat in het nieuwe schooljaar op basisschool is ingeschreven;*
 - o *Sbao & (v)so: doorstroompercentage is aantal leerlingen dat fusie volgt ten opzichte van het aantal leerlingen dat in het nieuwe schooljaar in dezelfde schoolsoort zit als de opgeheven school. Het betreft bekostigde leerlingen waarbij op 1 augustus wordt gekeken wat de bekostigingsstatus is voor de eerstvolgende teldatum (1 februari).*
- Ondersteuningsmiddelen en CUMI (culturele minderheid) zijn geen onderdeel van de samenvoegingscompensatie, omdat het verschil altijd uitkomt op nul;
- Betrokken scholen bestaan minstens 8 jaar;
- Fusie moet binnen 4 weken na fusiedatum worden gemeld aan DUO.

Vanaf 1 januari 2023 wordt de bekostiging verstrekt per kalenderjaar op basis van de teldatum 1 februari van het kalenderjaar ervoor. In het kalenderjaar waarin de fusie plaatsvindt, ontvangen de betrokken scholen de gehele bekostiging tot het einde van dat kalenderjaar (alsof geen fusie heeft plaatsgehad). De samenvoegingscompensatie wordt de twee kalenderjaren volgend op de fusiedatum verschaft, op basis van de teldatum direct voorafgaand aan de fusiedatum.

De samenvoegingscompensatie bedraagt het eerste jaar 100% en het tweede jaar 50%. De samenvoegingscompensatie wordt bepaald aan de hand van zowel de basisbekostiging (reguliere personele en materiële bekostiging) als de extra bekostiging (kleine-scholentoeslag (KST), nevenvestiging, onderwijsachterstandenbeleid (OAB), Nederlands onderwijs aan anderstaligen (NOAT)).

De berekening betreft:

- a. Kalenderjaar (t+1) volgend op fusiejaar (t):

Berekening (X-Y) * 100%

X = de som van de basisbekostiging en extra bekostiging (KST, nevenvestiging, OAB, NOAT) van alle scholen in het jaar na samenvoeging (alsof de samenvoeging niet zou hebben plaatsgevonden).

Y = de som van de basisbekostiging en extra bekostiging (KST, nevenvestiging, OAB, NOAT) van de samengevoegde school in het jaar na samenvoeging.

- b. Tweede kalenderjaar (t+2) volgend op fusiejaar (t):

Uitkomst berekening (X-Y) * indexatie * 50%

Voorbeeldberekeningen:

In de vaststelling van de nieuwe regelgeving zijn verschillende voorbeelden gebruikt om te berekenen welk effect de nieuwe systematiek zal hebben. Als voorbeeld zijn werkelijke scholen gebruikt met uiteenlopende (leerling)kenmerken. Daarbij is de situatie van 6 jaar 100% fusiecompensatie afgezet tegen 1,5 jaar 100% samenvoegingscompensatie. In bijna alle gevallen is de nieuwe situatie voordeliger. In het enige voorbeeld waarbij de oude systematiek voordeliger is, betrof het verschil € 11.000 op bijna € 450.000 aan compensatie.

Of de oude of de nieuwe regelgeving voordeliger is bij een samenvoeging, hangt af van het aantal en de verhouding van de leerlingen van het voorliggende geval. In de tabel hieronder staan de belangrijkste verschillen voor volledige compensatie:

Fusiecompensatie tot 2023	Samenvoegingscompensatie vanaf 2023
Fusie-instroom van minimaal 50%	Doorstroom van minimaal 25%
Compensatie voor delen van de personele bekostiging: onderwijssachterstandsmiddelen, kleine scholentoeslag en directietoeslag	Compensatie voor de hele bekostiging (zowel personeel als materieel)
Looptijd van 6 jaar 100%	Looptijd van 2 jaar: 1 ^e jaar 100% en 2 ^e jaar 50%

Voor meer informatie neemt u contact op met de Onderwijsjuristen van VOS/ABB: 0348-405250 (op werkdagen van 08.30 tot 12.30 uur), onderwijsjuristen@vosabb.nl